

כרשת

קדושים

עם אונקלוס ורש"י

פרשת קדושים

ויקרא פרק יט

אֲוִי־בֵּר יְהוָה אֵל מִשָּׁה לְאִמּוֹ

וּמִלִּיל יִי עִם מִשָּׁה לְמִימָר:

ב דִּבֶּר אֵל כָּל עֲדַת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וְאָמְרָת אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים

תִּהְיוּ כִּי קְדוּשׁ אֲנִי יְהוָה

אֲלֵהֶיכֶם:

מִלֵּל עִם כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל

וְתִימָר לְהוֹן קְדִישִׁין תְּהוֹן אֲרִי קְדִישׁ

אַנָּא יֵי אֱלֹהֵכוֹן:

דבר אל כל עדת בני ישראל. מלמד

שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב

גופי תורה תלויין בה: קדושים תהיו. הווי

קדושים מן העריות ומן העבירה, שכל

מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא

קדושה, אשה זונה וחללה וגו', אני ה'

מקדשכם. ולא יחלל זרעו, אני ה'

מקדשו. קדושים יהיו, אשה זונה וחללה

וגו':

גַּאִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת

שִׁבְתִּי תִשְׁמְרוּ אֲנִי יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם:

גִּבּוֹר מִן אִמָּה וּמִן אָבוֹהִי תִהְיוּ דְחָלִין

וְיֵת יוֹמֵי שְׁבִיָּא דִּילִי תִטְרוֹן אֲנִי יי

אֱלֹהֵיכֶם:

אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ. כֹּל אֶחָד מֵכֶם

תִּירָאוּ אֲבִיו וְאִמּוֹ, זֶהוּ פֶּשׁוּטוֹ. וּמִדְרָשׁוֹ
אֵין לִי אֶלָּא אִישׁ, אֵשׁה מִנִּין, כִּשְׁהוּא
אוֹמֵר תִּירָאוּ הָרִי כֵּאֵן שְׁנַיִם, אִ"כּ לָמָּה
נֹאמֵר אִישׁ, שְׁהֵאִישׁ סִיפֵק בִּידּוֹ לַעֲשׂוֹת,
אֲבָל אֵשׁה רַעְיוֹת אַחֲרַיִם עֲלֶיהָ: אִמּוֹ וְאֲבִיו
תִּירָאוּ. כֵּאֵן הַקָּדִים אִם לֹא, לִפִּי שְׁגָלוֹי
לִפְנֵיו שֶׁהֵבֵן יֵרָא אֶת אֲבִיו יוֹתֵר מֵאִמּוֹ,
וּבִכְבוֹד הַקָּדִים אֲב לֹא, לִפִּי שְׁגָלוֹי לִפְנֵיו
שֶׁהֵבֵן מִכְבֹּד אֶת אִמּוֹ יוֹתֵר מֵאֲבִיו, מִפְּנֵי
שֶׁמִּשְׁדָּלְתוֹ בַּדְּבָרִים: וְאֵת שְׁבַתְתִּי
תִּשְׁמְרוּ. סִמֵּךְ שְׁמִירַת שְׁבַת לְמוֹרָא אֲב,

לומר אף על פי שהזהרתיך על מורא אב,
 אם יאמר לך חלל את השבת, אל תשמע
 לו, וכן בשאר כל המצות: אני ה'
 אלהיכם. אתה ואביך חייבים בכבודי,
 לפיכך לא תשמע לו לבטל את דברי.
 איזהו מורא, לא ישב במקומו, ולא ידבר
 במקומו, ולא יסתור את דבריו. ואיזהו
 כבוד, מאכיל ומשקה, מלביש ומנעיל,
 מכנים ומוציא:

דֹּאֵל תִּפְנּוּ אֶל הָאֱלֹהִים וְאֵלֵּי

מִסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

לֹא תִתְּפֹנּוּן בְּתֵר טַעֲוֹן וְדַחֲלֹן דְּמִתְּכָא

לֹא תַעֲבֹדוּן לְכוֹן אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

אֵל תִּפְנוּ אֵל הָאֱלִילִים. לַעֲבָדִם. אֱלִילִים

לְשׁוֹן אֵל, כֹּלָא הוּא חֲשׁוֹב: וְאֵלֵהִי מִסֵּכָה.

תַּחֲיִלְתֵּן אֱלִילִים הֵם, וְאִם אַתָּה פּוֹנֵה

אַחֲרֵיהֶם סוֹפֵךְ לַעֲשׂוֹתֵן אֱלֹהוֹת: לֹא

תַּעֲשׂוּ לָכֶם. לֹא תַעֲשׂוּ לְאַחֲרִים, וְלֹא

אַחֲרִים לָכֶם. וְאִם תֹּאמַר לֹא תַעֲשׂוּ

לַעֲצֹמְכֶם אֲבָל אַחֲרִים עוֹשִׁין לָכֶם, הֲרִי
 כָּבֹד נֹאמַר לֹא יִהְיֶה לָּךְ, לֹא שֶׁלְּךָ וְלֹא שֶׁל
 אַחֲרִים:

ה וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים
 לַיהוָה לְרֹצְנֵכֶם תִּזְבְּחֵהוּ:
 וְאַרְי תִּכְסֹּון נִכְסֵי קוֹדֶשֶׁי־אֵל קִדָּם יי
 לְרַעְיוֹא לְכוֹן תִּכְסִּינָה:

וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח. לֹא נֹאמְרָה פִּרְשָׁה זֹה, אֲלֵא
 לְלַמֵּד, שֶׁלֹּא תִהְיֶה זְבִיחַתֶּן אֲלֵא עַל מִנַּת
 לְהֹאכֵל בְּתוֹךְ הַזֶּמֶן הַזֶּה, שֶׁאִם לְקַבּוֹעַ

להם זמן אכילה, הרי כבר נאמר ואם נדר
 או נדבה זבח קרבנו וגו': לרצנכם
 תזבחהו. תחלת זביחתו תהא על מנת נחת
 רוח שיהא לכם לרצון, שאם תחשבו עליו
 מחשבת פסול לא ירצה עליכם לפני:
 לרצנכם. אנפיי"צימנטו, זהו לפי פשוטו.
 ורבותינו למדו מכאן למתעסק בקדשים
 שפסול, שצריך שיתכוין לשחוט:

וּבִיּוֹם זִבְחֵכֶם יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת
 וְהַנּוֹתָר עַד יוֹם הָעֲשִׂי

בֹּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל:

בְּיוֹמָא דִּיתְנַכְס יִתְאַכֵּל וּבְיוֹמָא

דְּבִתְרוּהִי וְדִאֲשַׁתְּאֵר עַד יוֹמָא תְּלִיתָא

בְּנוֹרָא יִתְקַד:

בְּיוֹם זְבַחְכֶּם יֵאכֹל כֶּשֶׁתְּזַבְחוֹהוּ,

תִּשְׁחַטּוּהוּ עַל מִנַּת זְמַן זֶה שֶׁקִּבַּעְתִּי לָכֶם

כְּבֹר:

וְאֵם הָאֲכֹל יֵאֲכֹל בְּיוֹם

הַשְּׁלִישִׁי פְּגוּל הוּא לֹא יִרְצֶה:

וְאִם אֶת־אֲכָלָא יִתְאַכֵּל בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה

מִרְחַק הוּא לָא יְהִי לְרַעְוָא:

וְאִם הָאֲכָל יֵאכֹל וְגו' . אִם אֵינוּ עֲנִין

לְחוּץ, לְזַמְנוּ, שֶׁהָרִי כָּבֵד נֹאמֵר וְאִם הָאֲכָל

יֵאכֹל מִבֶּשֶׂר זָבַח שְׁלָמִיו וְגו' , תִּנְהוּ עֲנִין

לְחוּץ לְמִקְוָמוֹ, יָכוֹל יִהְיֶה חַיִּיבִין כֹּרֶת עַל

אֲכִילָתוֹ, תִּלְמֹד לֹאמֵר וְהַנֶּפֶשׁ הָאוֹכֶלֶת

מִמֶּנּוּ עֹנָה תִּשָּׂא, מִמֶּנּוּ וְלֹא מִחֲבִירוֹ, יֵצֵא

הַנֶּשֶׁחֶט בְּמַחֲשַׁבֶּת חוּץ לְמִקְוָמוֹ: פְּגוּל.

מִתּוֹעֵב, כִּמוֹ זֶמֶר פְּגוּלִים כֻּלֵּיהֶם:

ח וְאֵכָלֶיךָ עֲזֹנוּ יִשָּׂא כִּי אֶת

קֹדֶשׁ יְהוָה חָלַל וְנִבְרַתָּהּ

הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיהָ:

וְדִיִּכְלָנָה חֹבֶה יִקְבֹּל אֲרִי יְתֹ קֹדֶשׁ

דִּי אֶחָל וְיִשְׁתִּי־צִי אֲנִשָּׂא הַהוּא מֵעַמִּיהָ:

וְאֵכָלֶיךָ עֲזֹנוּ יִשָּׂא. בְּנוֹתָר גָּמֹר הַכְּתוּב

מִדְּבַר וְאִינוּ עֲנוּשׁ כֶּרֶת עַל הַנִּשְׁחָט חוּץ

לְמִקְוָמוֹ, שֶׁכֶּבֶר מִיַּעֲטוֹ הַכְּתוּב, וְזֶהוּ בְּנוֹתָר

גָּמֹר מִדְּבַר, וּבִמְסַכַּת כְּרִיתוֹת לְמִדּוּהוּ

מִגְזֵרָה שׁוּהָ:

ט וּבִקְצָרְכֶם אֶת קִצִּיר אֲרֻצְכֶם

לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֶךָ לְקַצֹּר

וְלִקְטַת קִצִּירְךָ לֹא תִלְקֹט:

וּבִמְחַצְדְּכֶם יֵת חֲצָדָא דְאַרְעֶכֶם לֹא

תִּשְׁיִצִי פֶּאֶתָא דְחֻקְלָךְ לְמַחְצַד וְלִקְטָא

דְּחֲצָדְךָ לֹא תִלְקֹט:

לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֶךָ. שִׁינִיחַ פֶּאֶה בְּסוּף

שְׂדֵהוּ: וְלִקְטַת קִצִּירְךָ. שְׁבָלִים הַנוֹשְׂרִים

בַּשַּׁעַת קִצִּירָהּ אַחַת אוֹ שְׁתֵּים, אֲבָל שְׁלֹשׁ

אינן לקט:

וְכַרְמֶךָ לֹא תַעֲזוֹלֶל וּפְרִט

כַּרְמֶךָ לֹא תִלְקֹט לְעַנִּי וְלִגֵּר

תַּעֲזֹב אֶתְּם אֲנִי יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם:

וְכַרְמֶךָ לֹא תַעֲזוֹלֶל וְנִתְּרָא דְכַרְמֶךָ לֹא

תִּלְקֹט לְעַנִּי וְלִגִּיּוֹרִי תִשְׁבּוֹק יִתְהוֹן

אֲנִי אֱלֹהֵיכֶם:

לֹא תַעֲזוֹלֶל. לֹא תַטּוֹל עוֹלָלוֹת שְׂבָה וְהָן

ניכרות. איזהו עוללות, כל שאין לה לא

כתף ולא נטף: ופרט כרמך. גרגרי ענבים

הנושרים בשעת בצירה: אני ה' אלהיכם.

דיין להפרע, ואיני גובה מכם אלא נפשות,

שנאמר אל תגזל דל וגו', כי ה' יריב ריבם

וגו':

יֵא לֹא תִגְנְבוּ וְלֹא תִכַּחֲשׁוּ וְלֹא

תִּשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעַמִּיתוֹ:

לֹא תִגְנְבוּ וְלֹא תִכַּדְבוּ וְלֹא תִשְׁקְרוּ

אִישׁ בְּחֵבְרָה:

לא תגנבו. אזהרה לגונב ממון, אבל לא
תגנוב שבעשרת הדברות אזהרה לגונב
נפשות, דבר הלמד מענינו, דבר שחייבין
עליו מיתת ב"ד: ולא תכחשו. לפי
שנאמר וכחש בה, משלם קרן וחומש,
למדנו עונש, אזהרה מנין, תלמוד לומר
ולא תכחשו: ולא תשקרו. לפי שנאמר
ונשבע על שקר, ישלם קרן וחומש,
למדנו עונש, אזהרה מנין, תלמוד לומר
ולא תשקרו: לא תגנבו ולא תכחשו ולא
תשקרו ולא תשבעו. אם גנבת סופך

לכחש סופך לשקר סופך להשבע לשקר:

יב וְלֹא תִשָּׁבַעוּ בְּשִׁמִּי לְשָׁקֶר

וְחָלַלְתָּ אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי

יְהוָה:

וְלֹא תִשָּׁבַעוּן בְּשִׁמִּי לְשָׁקָר וְתַחַל יֵת

שְׁמִי דְאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יי:

ולא תשבֵעוּ בשמי. למה נאמר, לפי

שנאמר לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא,

יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד,

מנין לרבות כל הכנויין, ת"ל ולא תשבֵעוּ

בשמי לשקר, כל שם שיש לי:

יג לא תַעֲשֶׂק אֶת רֵעִי וְלֹא

תִּגְזֹל לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר

אֶתְּךָ עַד בִּקְרִי:

לֹא תַעֲשֹׂק יֵת חֲבֶרֶךְ וְלֹא תֹאנֵס לֹא

תְּבִית אֲגָרָא דְאֲגִירָא לְוֹתְךָ עַד צִפְרָא:

לֹא תַעֲשֶׂק. זה הכובש שכר שכיר: לֹא

תִּלִּין. לשון נקבה, מוסב על הפעולה: עַד

בקר. בשכיר יום הכתוב מדבר, שיציאתו

מששקעה חמה, לפיכך זמן גבוי שכרו כל
 הלילה, ובמקום אחר הוא אומר ולא תבוא
 עליו השמש, מדבר בשכיר לילה,
 שהשלמת פעולתו משיעלה עמוד
 השחר, לפיכך זמן גבוי שכרו כל היום,
 לפי שנתנה תורה זמן לבעל הבית עונה,
 לבקש מעות:

יֵד לֹא תִקַּל חֶרֶשׁ וְלִפְנֵי עֹר
 לֹא תִתֵּן מִכָּשֵׁל וְיִרְאֶת
 מֵאֶלֶּהֶּיךָ אֲנִי יְהוָה:

לֹא תִלוּט דְּלֹא שְׁמַע וְקָדַם דְּלֹא חֲזִי

לֹא תַשִּׁים תִּקְלָא וְתִדְחַל מֵאַלְהָךְ אֲנֵא

יִי:

לֹא תִקְלָל חֲרֵשׁ. אֵין לִי אֲלֵא חֲרֵשׁ, מִנִּין

לְרִבּוֹת כָּל אָדָם, תִּלְמוּד לֹאמַר בַּעֲמֵךְ לֹא

תֵּאָר, אִם כֵּן לָמָּה נֹאמַר חֲרֵשׁ, מָה חֲרֵשׁ

מִיּוֹחַד שֶׁהוּא בַחַיִּים אֵף כָּל שֶׁהוּא בַחַיִּים,

יֵצֵא הַמַּת שְׁאִינוּ בַחַיִּים: וּלְפָנֵי עוֹר לֹא

תִּתֵּן מִכְשׁוֹל. לְפָנֵי הַסּוּמָא בַדְּבַר לֹא תִתֵּן

עֵצָה שְׁאִינָה הוֹגֵנָת לּוֹ, אֲלֵ תֹאמַר מִכּוֹר

שדך וקה לך חמור, ואתה עוקף עליו
 ונוטלה הימנו: ויראת מאלהיך. לפי
 שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם
 דעתו של זה לטובה או לרעה, ויכול
 להשמיט ולומר לטובה נתכוונתי, לפיכך
 נאמר בו ויראת מאלהיך, המכיר
 מחשבותיך. וכן כל דבר המסור ללבם של
 אדם העושהו, ואין שאר הבריות מכירות
 בו, נאמר בו ויראת מאלהיך:

טו שני לא תַעֲשֶׂה עֹל

בַּמִּשְׁפָּט לֹא תִשָּׂא פָנֶי דָל

וְלֹא תִהְדָּר פָּנֶי גָדוֹל בְּצִדֶּק

תִּשְׁפֹּט עַמִּיתָּךְ:

לֹא תַעֲבֹדוּן שֹׁקֵר בְּדִינָא לֹא תִסֵּב אִפִּי

מִסִּכָּנָא וְלֹא תִהְדָּר אִפִּי רַבָּא בְּקוֹשְׁטָא

תְּדִינָה לְחִבְרָךְ:

לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט. מִלְּמַד שֶׁהַדִּיין

הַמְּקַלְקֵל אֶת הַדִּין קְרוֹי עוֹל, שְׁנֵאוֹי,

וּמִשׁוּקָץ, חֶרֶם, וְתוֹעֵבָה. שֶׁהַעוֹל קְרוֹי

תוֹעֵבָה, שְׁנֵאוֹר כִּי תוֹעֵבֵת ה' וְגו' כֹּל

עושה עול, והתועבה קרויה שקץ וחרם,
שנאמר ולא תביא תועבה אל ביתך והיית
חרם כמוהו שקץ תשקצנו וגו': לא תשא
פני דל. שלא תאמר עני הוא זה והעשיר
חייב לפרנסו אזכנו בדין ונמצא מתפרנס
בנקיות: ולא תהדר פני גדול. שלא
תאמר עשיר הוא זה, בן גדולים הוא זה,
היאך אביישנו ואראה בבושתו, עונש יש
בדבר, לכך נאמר, ולא תהדר פני גדול:
בצדק תשפוט עמיתך. כמשמעו. דבר
אחר הוי דן את חבירך לכף זכות:

טו לא תִּלְךְ רִכִּיל בְּעַמֶּיךָ לֹא

תַּעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְהוָה:

לֹא תִיכּוֹל קוֹרְצִין בְּעַמֶּךָ לֹא תִקּוּם עַל

דָּמָא דְחִבְרָךְ אֲנִי יְי:

לֹא תִלְךְ רִכִּיל. אֲנִי אֹמֵר עַל שֵׁם שֶׁכֵּל

מִשְׁלַחֵי מִדְּנִים וּמִסְפְּרֵי לְשׁוֹן הָרַע הַזֵּלֵכִים

בִּבְתִּי רַעִיָּהֶם לְרַגֵּל מָה יֵרָאוּ רַע אִם מָה

יִשְׁמְעוּ רַע לְסִפּוֹר בְּשׁוֹק, נִקְרָאִים הַזֵּלֵכִי

רִכִּיל, הַזֵּלֵכִי רַגִּילָה, אֲשַׁפִּי"מֶנֶט בִּלְעִז.

וְרֵאִיהָ לְדַבְּרֵי שֶׁלֹא מִצִּינוּ רִכִּילוֹת שְׂאִין

כתוב בלשון הליכה. לא תלך רכיל, הולכי
 רכיל נחשת וברזל, ושאר לשון הרע אין
 כתוב בו הליכה, מלשני בסתר רעהו, לשון
 רמיה, לשון מדברת גדולות, לכך אני
 אומר, שהלשון הולך ומרגל, שהכ"ף
 נחלפת בגימ"ל, שכל האותיות
 שמוצאיהם ממקום א' מתחלפות זו בזו,
 בי"ת בפ"א, וגימ"ל בכ"ף וקו"ף, בכ"ף
 ונו"ן בלמ"ד, וזי"ן בצד"י, וכן וירגל
 בעבדך, רגל במרמה לאמר עלי רעה, וכן
 לא רגל על לשונו, וכן רוכל הסוחר ומרגל

אחר כל סחורה, וכל המזכר בשמים
להתקשט בהם הנשים, על שם שמחזר
תמיד בעיירות נקרא רוכל, לשון רוגל.
ותרגומו לא תיכול קורצין, כמו ואכלו
קורציהון די יהודאי, אכל קורצא בי
מלכא, נראה בעיני שהיה משפטם לאכול
בבית המקבל דבריהם שום הלעטה, והוא
גמר חזוק שדבריו מקויימים ומעמידם על
האמת, ואותה הלעטה נקראת אכילת
קורצין, לשון קורץ בעיניו, שכן דרך כל
הולכי רכיל לקרוץ בעיניהם ולרמוז דברי

רכילותן שלא יבינו שאר השומעים: לא
 תעמוד על דם רעך. לראות במיתתו,
 ואתה יכול להצילו, כגון טובע בנהר, וחיה
 או לסטים באים עליו: אני ה'. נאמן
 לשלם שכר, ונאמן להפרע:

יִזְלֹא תִשָּׁנָא אֶת אַחִיךָ בְּלִבְךָ
 הוֹכִיחַ תוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא
 תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא:

לֹא תִשָּׂא יְת אַחוֹךָ בְּלִבְךָ אוֹכְחָא
 תוֹכַח יְת חֲבֶרְךָ וְלֹא תִקַּבֵּל עַל דִּי לָהּ

חֹבָא:

וְלֹא תֵשֵׂא עָלֶיךָ חֵטָא. לֹא תִלְבִּין אֶת פְּנֵיךָ

בְּרַבִּים:

יֵחַ לֹא תִקֹּם וְלֹא תִפְטֹר אֶת בְּנֵי

עַמֶּךָ וְאַחֲבָתְךָ לְרַעֲךָ כַּמִּוֶּךָ אֲנִי

יְהוָה:

לֹא תִקֹּם וְלֹא תִפְטֹר דְּבָבֹךָ לְבְנֵי עַמֶּךָ

וְתִרְחֹם לְחֶבְרֶךָ כֹּתֶךָ אֲנִי יְיָ:

לֹא תִקֹּם. אָמַר כֹּל הַשְּׂאִילָנִי מִגִּלְךָ, אָמַר

לו לאו, למחר אמר לו השאילני קרדומך,
 אמר לו איני משאילך בדרך שלא
 השאלתני, זו היא נקימה. ואיזו היא
 נטירה, אמר לו השאילני קרדומך, אמר
 לו לאו, למחר אמר לו השאילני מגלך,
 אמר לו הא לך ואיני במותך שלא
 השאלתני, זו היא נטירה, שנוטר האיבה
 בלבו אף על פי שאינו נוקם: ואהבת
 לרעך כמוד. אמר ר' עקיבא זה כלל גדול
 בתורה:

יט אַת חֲקֵנִי תִשְׁמְרוּ בְּהִמָּתְךָ

לֹא תִרְבִּיעַ כְּלָאִים שְׂדֵךְ לֹא

תִּזְרַע כְּלָאִים וּבִגְד כְּלָאִים

שֶׁעֲטִנּוֹ לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ:

יֵת קִימִי תִטְרוֹן בְּעִירְךָ לֹא תִרְכַּב

עֲרוּבִין חֻקְךָ לֹא תִזְרַע עֲרוּבִין וּלְבוֹשׁ

עֲרוּבִין שֶׁעֲטִנּוֹ לֹא יִסַּק עָלֶךָ:

אֵת חֻקְתִּי תִשְׁמְרוּ. וְאִלּוּ הֵן בַּהֲמַתְךָ לֹא

תִּרְבִּיעַ כְּלָאִים וְגו', חֻקִּים אִלּוּ גִזְרוֹת מֶלֶךְ

שֶׁאִין טַעַם לְדַבֵּר: וּבִגְד כְּלָאִים. לָמָּה

נאמר, לפי שנאמר לא תלבש שעטנז צמר
 ופשתים יחדו, יכול לא ילבש גיזי צמר
 ואניצי פשתן, תלמוד לומר בגד, מנין
 לרבות הלבדים, תלמוד לומר שעטנז, דבר
 שהוא שוע טווי ונוז, ואומר אני, נוז לשון
 דבר הנמלל ושזור זה עם זה לחברו,
 מישטי"ר בלע"ז, כמו חזיין לנאזי דאית
 בהון, שאנו מפרשין לשון כמוש,
 פלישטר"א, ולשון שעטנז פירש מנחם,
 מחברת צמר ופשתים:

כ וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשְׁתּוֹ

שְׁכַבְתָּ זֶרַע וְהוּא שֹׁכְחָה

נִחְרַפֶּת לְאִישׁ וְהַפְדָּה לֹא

נִפְדָּתָה אֹחַ חֶפְשָׁה לֹא נָתַן לָהּ

בְּקִנְיָתָהּ תִּהְיֶה לֹא יוֹמָתוֹ כִּי לֹא

חֶפְשָׁה:

וְגִבּוֹר אֲרִי יִשְׁכּוּב עִם אֶתְתָּא שְׁכַבְתָּ

זֶרַעַא וְהִיא אִמָּתָא אֲחִידָא לְגִבּוֹר

וְאֶתְפָּרְקָא לֹא אֶתְפָּרִיקָת בְּכִסְפָּא אֹ

חֲרוּתָא לֹא אֶתְיַהֲיֵבַת לָהּ בְּשִׁטְר

בְּקִרְתָּא תְּהִי לֹא יוֹמָתוֹן אֲרִי לֹא

אֶתְחַרְרֵת:

נחרפת לאיש. מיועדת ומיוחדת לאיש,
ואיני יודע לו דמיון במקרא. ובשפחה
כנענית שחציה שפחה וחציה בת חורין
המאורסת לעבד עברי שמותר בשפחה
הכתוב מדבר: והפדה לא נפדתה. פדויה
ואינה פדויה, וסתם פדיון בכסף או
חפשה. בשטר: בקרת תהיה. היא לזקה
ולא הוא. יש על בית דין לבקר את הדבר
שלא לחייבו מיתה, כי לא חפשה, ואין

קידושיה קידושיין גמורין. ורבותינו למדו
 מכאן שמי שהוא במלקות יהא בקריאה,
 שהדיינים המלקין קורין על הלוקה, אם
 לא תשמור לעשות וגו', והפלא ה' את
 מכותך וגו': כי לא חפשה. לפיכך אין
 חייב עליה מיתה, שאין קידושיה
 קידושיין, הא אם חופשה, קידושיה
 קידושיין וחייב מיתה:

בא וְהִבִּיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַיהוָה
 אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵיל

אֵשֶׁם:

וַיִּתֵּי יֵת אֵשֶׁמָה קָדָם יִי לְתָרַע מִשְׁכֵּן

זְמַנָּא דְכַר לְאֵשֶׁמָה:

כב וְכַפֵּר עָלָיו חֲכִיחֵן בְּאֵיל

הָאֵשֶׁם לְפָנֵי יְהוָה עַל חַטָּאתוֹ

אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ

מִחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: (פ)

וַיִּכַּפֵּר עָלָוְהִי כֹהֵנָא בְּדְכָרָא דְאֵשֶׁמָה

קָדָם יִי עַל חוֹבָתָהּ דִּי חָב וַיִּשְׁתַּבֵּק לָהּ

מְחוּבְּתָהּ דִּי חֵב:

וְנִסְלַח לֹו מִחַטָּאתֹו אֲשֶׁר חָטָא. לְרַבּוֹת

אֶת הַמִּזִּיד כְּשׁוֹגֵג:

כַּג. שְׁלִישִׁי וְכִי תֵבֹאוּ

אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶּם כָּל עֵץ

מֵאֲכַל וְעִרְלֶתֶם עִרְלָתֹו אֶת

פְּרִיֹו שֶׁלֹּא שְׁנִים יִהְיֶה לָכֶם

עִרְלִים לֹא יֵאָכֵל:

וְאֵרִי תַעֲלוֹן לְאַרְעָא וְתַצְבוֹן כָּל אֶלֹן
 דְּמִיכַל וְתִרְחֶקוֹן רְחֶקָא יֵת אֲבֵה תִלַּת
 שְׁנִין יְהִי לְכוֹן מְרַחֵק לְאַבְדָּא לֹא
 יִתְאַכֵּל:

וערלאתם ערלאתו. ואטמתם אטימתו, יהא
 אטום ונסתם מליהנות ממנו: שלש שנים
 יהיה לכם ערלים. מאימתי מונה לו,
 משעת נטיעתו, יכול אם הצניעו לאחר
 שלש שנים יהא מותר, תלמוד לומר יהיה,
 בהוייתו יהא:

כֹּד וּבִשְׁנָה הָרְבִיעֶת יִהְיֶה כָּל

פְּרִי קֹדֶשׁ הַלְוִיִּם לַיהוָה:

וּבִשְׁתֵּי רְבִיעֹתָיִהּ כָּל אֲבֵה קֹדֶשׁ

תֹּשְׁבֵיחֵן קָדָם יי:

יִהְיֶה כָּל פְּרִי קֹדֶשׁ. כַּמַּעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׁבָתִים

בּוֹ וְכָל מַעֲשֵׂר הָאָרֶץ וְגו' קֹדֶשׁ לַה', מִה

מַעֲשֵׂר שְׁנֵי אֵינֻ נֹאכַל חוּץ לַחֻמַּת

יְרוּשָׁלַיִם, אֲלֵא בַפְּדִיּוֹן, אִם זֶה כֵּן. וְדָבָר זֶה

הַלְוִיִּם לַה' הוּא, שְׁנוּשָׂאוֹ שֵׁם לְשִׁבָּח

וְלִהְיוֹת לְשִׁמְיָם:

כֹּה וּבַשְּׁנָה הַחֲמִישִׁית תֹּאכְלוּ

אֶת פְּרִי לְחוּסִיף לָכֶם

תָּבוֹאוּתוֹ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

וּבַשְּׁתִּי חֲמִישִׁית תִּיכְלוּ יְת אֲבִי

לְאוֹסֶפֶא לְכוּן עַל־לִתָּה אֲנִי יְי

אֱלֹהֵינוּ:

לְחוּסִיף לָכֶם תָּבוֹאוּתוֹ. הַמְצוּה הַזֹּאת

שֶׁתִּשְׁמְרוּ תִּהְיֶה לְחוּסִיף לָכֶם תָּבוֹאוּתוֹ,

שֶׁבִשְׂכָרָה אֲנִי מְבָרֵךְ לָכֶם פִּירוֹת הַנְּטִיעוֹת,

הִיא ר' עֲקִיבָא אֹמֵר דְּבָרָה תוֹרָה כְּנֶגֶד יֵצֶר

הרע, שלא יאמר אדם הרי ארבע שנים
 אני מצטער בו חנם, לפיכך נאמר להוסיף
 לכם תבואתו: אני ה'. אני ה' המבטיח על
 בן, ונאמן לשמור הבטחתי:

בו לא תאכלו על הדם לא
 תנחשו ולא תעוננו:

לא תיכלון על דמא לא תנחשון ולא
 תעונון:

לא תאכלו על הדם. להרבה פנים נדרש
 בסנהדרין, אזהרה שלא יאכל מבשר

קדשים לפני זריקת דמים, ואזהרה לאוכל
מבהמת חולין טרם שתצא נפשה, ועוד
הרבה: לא תנחשו. כגון אלו המנחשין
בחולדה ובעופות, פתו נפלה מפיו, צבי
הפסיקו בדרך: לא תעוננו. לשון עונות
ושעות, שאומר יום פלוני יפה להתחיל
מלאכה, שעה פלונית קשה לצאת.

כֹּז לֹא תִקְפוּ פֶּאֶת רֵאשֵׁיכֶם וְלֹא
תִשְׁחִית אֶת פֶּאֶת זִקְנֵיךָ:

לֹא תִקְפוּ פֶּאֶת דְּרִישְׁכוֹן וְלֹא תִחַבֵּל

יֵת פֶּאֶתָא דְדִקְנָךְ:

לֹא תְקִיפוּ פֶאֶת ראשכם. זֶה הַמְשׁוּה
 צַדְעִיּוֹ לְאַחֲזֹרֵי אֲזִנּוֹ וּלְפִדְחָתּוֹ, וְנִמְצָא הַקֶּף
 ראשו עגול סביב, שֶׁעַל אַחֲזֹרֵי אֲזִנּוֹ עִקְרֵי
 שַׁעֲרָו לְמַעַלָּה מִצַּדְעִיּוֹ הֶרְבֵּה: פֶּאֶת זִקְנָךְ.
 סוֹף הַזִּקֵּן וְגִבּוֹלָיו, וְהֵן חֲמֵשׁ, שְׁתֵּים בְּכָל
 לַחִי, וְלַחִי לְמַעַלָּה אֵצֶל הָרֹאשׁ שֶׁהוּא רָחֵב
 וַיֵּשׁ בּוֹ שְׁתֵּי פָאוֹת, וְאַחַת לְמַטָּה בְּסִנְטָרוֹ
 מִקּוֹם חֲבוּר שְׁנֵי הַלַּחֲיִים יַחַד:

בַּח וְשִׁירָט לְנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ

בְּבִשְׂרָכֶם וּכְתַבַת קַעֲקָע לֹא

תִּתְּנוּ בָכֶם אֲנִי יְהוָה:

וְחִבּוּל עַל מִית לֹא תִתְּנוּ בְּבִסְרָכוֹן

וְרוֹשְׁמִין תִּרְיִיתִין לֹא תִתְּנוּ בְּכוֹן אֲנִי

יִי:
ט:

וְשֵׁרֵט לְנַפֵּשׁ. כֵּן דֶּרֶכַּן שֶׁל אֲמֹרִיִּים,

לְהִיּוֹת מִשְׁרֵטִין בְּשֵׁרֵם כְּשִׁמַּת לָהֶם מֵת:

וּכְתַבַת קַעֲקָע. כְּתַב הַמַּחֲזִיקָה וְשִׁקּוּעַ

שֶׁאֵינֻ נִמְחָק לְעוֹלָם, שֶׁמִּקְעָקְעוּ בַּמַּחֲטָה

וְהוּא מִשְׁחִיר לְעוֹלָם: קַעֲקָע. לְשׁוֹן וְהוֹקָע

אותם, והוקענום, תוחבין עץ בארץ ותולין
אותם עליהם, ונמצאו מחוקין ותחובין
בקרקע, פורפו"יינט בלע"ז:

כט אל תחלל את ברתך
להזנותה ולא תזנה הארץ
ומלאה הארץ זמה:

לא תחל ית ברתך לאטעיותה ולא
תטעי ארעא ותתמלי ארעא עצת
חטאין:

אל תחלל את בתך להזנותה. במוסר בתו
 פנויה לביאה שלא לשם קידושין: ולא
 תזנה הארץ. אם אתה עושה כן הארץ
 מזנה את פירותיה לעשותן במקום אחר
 ולא בארצכם, וכן הוא אומר וימנעו
 רביבים וגו':

לְאֵת שְׁבַת־תִּי תִשְׁמְרוּ

וּמִקֹּדְשֵׁי תִירְאוּ אֲנִי יְהוָה:

יְת יוֹמֵי שְׁבִיָּא דִּילִי תִטְרוֹן וּלְבֵית

מִקֹּדְשֵׁי תִהוֹן דְּחִלִין אֲנִי יְי:

ומקדשי תיראו. לא יכנס לא במקלו ולא
 במנעלו ובאפונדתו ובאבק שעל רגליו.
 ואף על פי שאני מזהירכם על המקדש
 את שבתותי תשמורו, אין בנין בית
 המקדש דוחה שבת:

לא אל תפנו אל האבות ואל
 הידענים אל תבקשו לטמאה
 בהם אני יהוה אלהיכם:

לא תתפנון בתר בדין ודכורו לא
 תתבעון לאסתאבא בהון אנא יי

אלֵהֶכּוֹן:

אֵל תִּפְנּוּ אֵל הָאוֹבוֹת. אִזְהָרָה לְבַעַל אוֹב
 וַיִּדְעוּנִי.. בַּעַל אוֹב זֶה פִּיתוֹם הַמְדַּבֵּר
 מִשְׁחִיו, וַיִּדְעוּנִי מִכְנִים עֵצִים חִיָּה שֶׁשְּׁמָהּ
 יָדוּעַ לְתוֹךְ פִּיו וְהַעֲצֵם מְדַבֵּר: אֵל
 תִּבְקֶשׁוּ. לִהְיוֹת עֲסוּקִים בָּהּ, שֶׁאִם תַּעֲסִקוּ
 בָּהֶם אַתֶּם מִיִּטְמְאִין לִפְנֵי וְאֲנִי מִתְעַבֵּר
 אִתְּכֶם: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. דַּעוּ אֶת מִי אַתֶּם
 מִחֲלִיפִין בְּמִי:

לֵב מִפְּנֵי שְׂיָבָה תִּקְוֶם וְהִדְרָתָּ

פָּנֵי זָקֵן וַיֵּרֶאֱתָ מֵאֲלֹהֶיךָ אֲנִי

יְהוָה: (ס)

מִן קָדָם דְּסִבֵּר בְּאוֹרֵיתָא תְּקוּם וּתְהַדֵּר

אֲפִי סָבֵא וּתְדַחֵל מֵאֲלֹהֶיךָ אֲנִי יי:

מִפְּנֵי שִׁיבָה תְּקוּם. יְכוּל זָקֵן אֲשֵׁמְאִי,

תִּלְמִיד לֹמֵד זָקֵן, אִין זָקֵן אֵלֹא שְׂקִנָּה

חֲכָמָה: וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן. אִיזְהוּ הַדּוֹר, לֹא

יֵשֵׁב בַּמְּקוֹמוֹ, וְלֹא יִסְתּוֹר אֶת דְּבָרָיו. יְכוּל

יַעֲצִים עֵינָיו כְּמִי שֶׁלֹּא רִאֲהוּ, לְכַךְ נֹאמַר

וַיֵּרֶאֱתָ מֵאֲלֹהֶיךָ, שֶׁהָרִי דְּבַר זֶה מִסּוֹר לְלִבּוֹ

של עושהו שאין מכיר בו אלא הוא, וכל
דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך:

רביעי - לג

שישי

במחוברין וכי

יִגְוֹר אֶתְךָ גַּר בְּאַרְצְכֶם לֹא

תִּזְנוּ אֹתוֹ:

וְאִרִי יִתְגַּיר עִמָּךְ גִּיּוֹרָא בְּאַרְעֶכּוֹן לֹא

תִּזְנוּן יִתֶּה:

לֹא תִזְנוּ. אֹנֵאת דְּבָרִים, לֹא תֹאמַר לֹא

אִמֵּשׁ הִיִּית עֹבֵד עֲבוּדַת כּוֹכָבִים, וְעַכְשִׁיו

אַתָּה בֹא לְלִמּוּד תּוֹרָה שְׁנַתְנָה מִפִּי

הַגְּבוּרָה:

לֹא בְּאַזְרָח מִכֶּם יִהְיֶה לָכֶם הַגֵּר

הֶגֶר אֶתְכֶם וְאַהֲבַת לֹו כְמוֹדִי

כִּי גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם

אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

כִּי־צִיבָא מִנְכוֹן יְהִי לְכוֹן גִּיּוֹרָא דִּיתְגִּיר

בִּינִיכוֹן וְתִרְחֵם לָהּ כּוֹתֵךְ אֲרִי דִירִין

הָיִיתוֹן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם אֲנָא יִי

אֱלֹהֵיכֶם:

כִּי גֵרִים הֵייתֶם. מוֹם שְׂבָךְ אֵל תֹּאמַר

לְחִבְרָד: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. אֱלֹהֶיךָ וְאֱלֹהֵיו

אני:

לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט

בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקָל וּבַמִּשׁוּרָה:

לֹא תַעֲבֹדוּן שֶׁקֶר בְּדִין בַּמִּשְׁחָתָא

בַּמִּתְקָלָא וּבַמְכֻלָּתָא:

לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט. אִם לְדִין הָרִי

כָּבֵד נֹאמֵר לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט, וּמֵהוּ

מִשְׁפָּט הַשְּׁנוּי כֹּאן, הִיא הַמִּדָּה וְהַמִּשְׁקָל

וְהַמִּשׁוּרָה. מִלְּמַד שֶׁהַמּוֹדֵד נִקְרָא דִּיין,

שֶׁאִם שִׁיקָר בַּמִּדָּה הָרִי הוּא כַּמְקַלְקֵל אֶת

הדין, וקרױ עול שנאוי ומשוקץ חרם
ותועבה, וגורם לחמשה דברים האמורים
בדיין, מטמא את הארץ, ומחלל את השם,
ומסלק את השכינה, ומפיל את ישראל
בחרב, ומגלה אותם מארצם: במדה. זו
מדת הארץ: במשקל. כמשמעו:
ובמשורה. היא מדת הלח:

לו מאזני צדק אבני צדק
איפת צדק וחיז צדק יהיה
לכם אני יהוה אלהיכם אשר

הוצאתי אתכם מארץ
מצרים:

מאזנן דקשוט מתקלן דקשוט מכילן
דקשוט והינין דקשוט יהון לכון אנא
יי אלהכון די אפקית יתכון מארעא
דמצרים:

אבני צדק. הם המשקולות ששוקלין
כנגדן: איפה. היא מדת היבש: הין. זו
היא מדת הלח: אשר הוצאתי אתכם. על
מנת כן. דבר אחר אני הבחנתי במצרים

בין טפה של בכור לטפה שאינה של בכור,

ואני הנאמן להפרע ממי שטומן

משקלותיו במלח להונות את הבריות

שאינ מכירים בהם:

לֹא־וְשִׁמְרֶתֶם אֶת כָּל חֻקֹּתַי וְאֶת

כָּל מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם

אֲנִי יְהוָה: (פ)

וְתִטְרוּן יָת כָּל קִימֵי וְיָת כָּל דִּינֵי

וְתַעֲבֹדוּן יְתָהוּן אֲנִי יְיָ:

חמישי

וידבר

יְהוָה אֵל מִנְּשָׁה לֵּאמֹר:

וּמִלֵּיל יִי עִם מִנְּשָׁה לְמִימָר:

בְּרֹאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אִישׁ

אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר

הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן

מִזֵּרְעוֹ לַמָּלָךְ מִזֵּרְעוֹ יוֹמֶת עִם

הָאָרֶץ יִרְגְּמֶהוּ בְּאַבֶּן:

וּלְבְנֵי יִשְׂרָאֵל תִּימַר גִּבֹּר גִּבֹּר מִבְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָא דִּיתְגִּירוֹן בִּישְׂרָאֵל

דִּי יִתֵּן מִזְרְעָה לְמוֹלָךְ אֶתְקַטְלָא

יִתְקַטֵּל עַמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל יִרְגְּמֶנָּה

בְּאַבְנָא:

וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר. עֲזוּנְשִׁין עַל

הַאֲזַהְרוֹת: מוֹת יוֹמַת. בְּבֵית דִּין, וְאִם אִין

כַּח לְבֵית דִּין, עִם הָאָרֶץ מִסִּיעִין אוֹתָן:

עִם הָאָרֶץ. עִם שְׂבַגִּינוּ נִבְרָאת הָאָרֶץ, דְּבַר

אחר עם שעתידין לירש את הארץ על ידי
מצות הללו:

ג וַאֲנִי אֶתֶּן אֶת פָּנַי בְּאִישׁ
הַחַוָּא וְהִכַּרְתִּי אֹתוֹ מִקֵּרֵב
עַמּוֹ כִּי מִזִּרְעוֹ נָתַן לַמֶּלֶךְ
לַמַּעַן טַמֵּא אֶת מִקְדָּשִׁי וְלַחֲלֹל
אֶת שֵׁם קֹדְשִׁי:

וַאֲנִי אֶתֶּן יָת רֹגְזִי בַּגְּבָרָא הַחַוָּא
וְאֶשִׁי צִי יִתֶּה מִגּוֹ עֲמָה אֲרִי מִזִּרְעָה

יְהִי לְמוֹלָךְ בְּדִיל לְסֹאבָא יְתֵי מִקְדָּשִׁי

וְלֹא־חֵלָא יְתֵי שְׁמָא דְקוּדְשִׁי:

אתן את פני. פנאי שלי, פונה אני מכל

עסקי ועוסק בו: באיש. ולא בצבור, שאין

כל הצבור נכרתין: כי מזרעו נתן למלך.

לפי שנאמר מעביר בנו ובתו באש, בן בנו

ובן בתו מנין, תלמוד לומר כי מזרעו נתן

למולך, זרע פסול מנין, ת"ל בתתו מזרעו

למולך: למען טמא את מקדשי. את

כנסת ישראל שהיא מקודשת לי, כלשון

ולא יחללו את מקדשי:

וְאֵם הָעֵלָם יַעֲלִימוּ עִם הָאָרֶץ

אֶת עֵינֵיהֶם מִן הָאִישׁ הַהוּא

בְּתַתּוֹ מִזֶּרְעוֹ לְמֹלֶךְ לְבָלְתִּי

הַמִּית אֹתוֹ:

וְאֵם מִכְבֵּשׁ יִכְבְּשׁוּן עֲמָא בֵּית יִשְׂרָאֵל

יֵת עֵינֵיהוֹן מִן גִּבְרָא הַהוּא בְּדִיָּהב

מִזֶּרְעָה לְמוֹלֶךְ בְּדִיל דְּלֹא לְקַטְלָא

יִתָּה:

וְאֵם הָעֵלָם יַעֲלִימוּ. אִם הָעֲלִימוּ בַדְּבַר

אחד סוף שיעלימו בדברים הרבה, אם
 העלימו סנהדרי קטנה סוף שיעלימו
 סנהדרי גדולה:

ה וְשִׁמְתִּי אֲנִי אֶת פָּנֶי בְּאִישׁ
 הַהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ וְהִכֵּיתִי
 אֹתוֹ וְאֵת כָּל הַזָּנִים אַחֲרָיו
 לְזָנוֹת אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ מִקְרֵב
 עַמָּם:

וְאֲשׁוּי אֲנִי יְת רֹגְזִי בְּגִבֹּרָא הַהוּא

וּבִסְעֻדָּתָהּ וְאֶשְׁרֵי יְתָהּ וַיֵּת כָּל דְּטָעָן
 בְּתִירוּתָהּ לְמַטְעֵי בְּתֵר מוֹלָךְ מִגּוֹ עֲמָהוֹן:
 וּבִמְשַׁפְּחָתוֹ. אָמַר ר' שִׁמְעוֹן זְכִי מִשְׁפָּחָה
 מָה חֲטָאָה, אֲלֵא לְלַמֵּד שְׂאִין לָךְ
 מִשְׁפָּחָה שֵׁשׁ בָּהּ מוֹכֵס שְׂאִין כּוֹלֵם
 מוֹכֵסִין, שְׂכוֹלֵם מִחֲפִין עֲלִיוֹ: זֶה כִּרְתִּי
 אוֹתוֹ. לְמָה נֹאמַר, לְפִי שֶׁנֹּאמַר
 וּבִמְשַׁפְּחָתוֹ, יָכוֹל יִהְיֶה כָּל הַמִּשְׁפָּחָה
 בְּהִכְרַת, תִּלְמֹד לֹאמַר אוֹתוֹ. אוֹתוֹ בְּהִכְרַת
 וְלֹא כָּל הַמִּשְׁפָּחָה בְּהִכְרַת אֲלֵא בִּיסוּרִין:
 לְזִנּוֹת אַחֲרֵי הַמוֹלָךְ. לְרַבּוֹת שְׂאֵר עֲבוּדָת

אֱלִילִים שֶׁעֲבָדָה בְּכָד, וְאִפִּילוּ אֵין זֶה

עֲבֹדָתָהּ:

וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תִּפְנֶה אֶל

הָאֵבֶת וְאֶל הַיְדְעָנִים לְזִנָּת

אַחֲרֵיהֶם וְנָתַתִּי אֶת פָּנַי

בַּנֶּפֶשׁ הַזֹּאת וְהִכָּרְתִּי אֹתָהּ

מִקֶּרֶב עַמּוֹ:

וְאִנִּשׁ דִּי יִתְפָּנִי בְּתֵר בְּדִין וְדָכוּרִי

לְמַטְעִי בְּתֵרִיחוֹן וְאַתָּן יָת רֹגְזִי

בְּאַנְשָׁא הֵהִיא וְאַשִּׁיצִי יְתָה מִגּוֹ עֲמָה:

וְהַתְּקַדְּשָׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדָשִׁים

כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

וְתִתְּקַדְּשׁוּן וְתִהְיוּן קְדִישִׁין אֲרִי אֲנִי יי

אֱלֹהֵכֶן:

וְהַתְּקַדְּשֶׁתֶם. זֶה פְּרִישׁוֹת עֲבוֹדַת אֱלֹהִים:

שִׁשִּׁי

–

ח

שביעי

במחוברין

וְשִׁמְרֶתֶם אֶת חֻקֹּתַי וַעֲשִׂיתֶם

אֹתָם אֲנִי יְהוָה מִקֵּדְשְׁכֶם:

וְתִטְרוּן יְתִי קִימִי וְתַעֲבִדוּן יְתִהוּן

אֲנִי מִקֵּדְשְׁכוֹן:

ט כִּי אִישׁ אִישׁ אֶשְׁרֵי יִקְלָל אֶת

אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ מוֹת יוֹמָת

אָבִיו וְאִמּוֹ קָלֵל דְּמִיו בּוֹ:

אֲרִי גֶבֶר גֶּבֶר דִּי יְלוּט יֵת אַבּוּהִי וְיֵת

אִמָּה אֶתְקַטְלָא יֵתְקַטְל אַבּוּהִי וְאִמָּה

לֵט קַטְלָא חֵיב:

אביו ואמו קלל. לרבות לאחר מיתה:

דמיו בו. זו סקילה, וכן כל מקום שנאמר

דמיו בו, דמיהם בם, ולמדנו מאוב וידעוני

שנאמר בהם באבן ירגמו אותם דמיהם
 בם, ופשוטו של מקרא, כמו דמו בראשו,
 אין נענש על מיתתו, אלא הוא, שהוא גרם
 לעצמו שיהרג:

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנָּאֵף אֶת אִשְׁתּוֹ
 אִישׁ אֲשֶׁר יִנָּאֵף אֶת אִשְׁתּוֹ
 רְעֵהוּ מֵת יוֹמָתוֹ הַנָּאֵף
 וְהִנָּאֵפֶת:

וְגִבּוֹר דִּי יִגּוֹף יֵת אֶתֶת גִּבּוֹר דִּי יִגּוֹף יֵת
 אֶתֶת חֲבֵרָה אֶתֶתֶתֶת אֶתֶתֶתֶת גִּיפָא

וְגִּפְתָּא:

**וְאִישׁ. פֶּרֶט לְקַטֵּן: אִשְׁרֵי יִנְאָף אֶת אִשְׁתּוֹ
אִישׁ. פֶּרֶט לְאִשְׁתּוֹ קַטֵּן, לְמַדְנֵי שְׂאִין לְקַטֵּן
קִידוּשִׁין, וְעַל אִיזֵי אִשְׁתּוֹ אִישׁ חִיִּיבֵתִי לָךְ:
אִשְׁרֵי יִנְאָף אֶת אִשְׁתּוֹ רַעְהוֹ. פֶּרֶט לְאִשְׁתּוֹ
עוֹבְדֵי גִילּוּלִים, לְמַדְנֵי שְׂאִין קִידוּשִׁין
לְעוֹבְדֵי גִילּוּלִים: מוֹת יוֹמָת הַנוֹאֵף
וְהַנוֹאֶפֶת. כֹּל מִיתָה הָאִמּוּרָה בַּתּוֹרָה
סֵתָם, אִינָה אֶלֹא חֲנֹק:**

יֵא וְאִישׁ אֶשְׁרֵי יִשְׁכַּב אֶת

אַשֶׁת אָבִיו עָרוֹת אָבִיו גְּלָה

מִזֹּת יוֹמָתוֹ שְׁנֵיהֶם דְּמִיהֶם

בָּם:

וְגֵבֶר דִּי יִשְׁכּוּב עִם אֶתֶת אֲבוּהִי

עָרִיתָא דְאֲבוּהִי גַלִּי אֶתֶקַּטְלָא

יִתְקַטְלוּן תְּרוּיָהוֹן קַטְלָא חֵיבִין:

יב וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת

כִּלְתּוֹ מִזֹּת יוֹמָתוֹ שְׁנֵיהֶם

תָּבֵל עָשׂוֹ דְּמִיהֶם בָּם:

וְגִבֹּר דִּי יִשְׁכּוּב יֵת כִּלְתָּהּ אֶתְקַטְלָא

יִתְקַטְלוּן תְּרוּיָהוֹן תְּבִלָּא עֲבָדוּ קַטְלָא

חֵיבִין:

תבֿל עֵשׂוֹ. גנאי. לישנא אחרינא מבלבלין

זרע האבן בזרע הבן:

יִגְוֵי אִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת זָכָר

מִשְׁכָּבִי אִשָּׁה תוֹעֵבָה עָשׂוֹ

שְׁנֵיהֶם מוֹת יוֹמָתוֹ דְּמִיָּהֶם

בָּם:

וּגְבֹר דִּי יִשְׁכּוּב יִתְּ דְּכוּרָא מִשְׁכְּבִי

אַתָּתָא תּוּעֵבְתָא עֲבָדוּ תַרְוֵיהוֹן

אַתְּקַטְלָא יִתְּקַטְלוֹן קַטְלָא חֵיבִין:

משכבי אשה. מכנים כמכחול בשפופרת:

יְדִי וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה

וְאֶת אִמָּהּ זָמָה הוּא בָּאֵשׁ

יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֶת־הָן וְלֹא תִהְיֶה

זָמָה בְּתוֹכָם:

וּגְבֹר דִּי יִסֵּב יִתְּ אַתָּתָא וְיִתְּ אִמָּה עֵצָה

חֲטָאִין הִיא בְּנוֹרָא יוֹקְדִין יְתָה וַיְתָהּ

וְלֹא תִהְיֶה עֵצָה חֲטָאִין בִּינִיכּוֹן:

ישרפו אתו ואתה. אי אתה יכול לומר

אשתו הראשונה ישרפו, שהרי נשאה

בהיתר ולא נאסרה עליו, אלא אשה ואמה

הכתובין כאן שתיהן לאיסור, שנשא את

חמותו ואמה. ויש מרבותינו שאומרים

אין כאן אלא חמותו, ומהו אתה, את

אחת מהן, ולשון יוני הוא הן אחת:

טו וַאֲישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכֵבָתוֹ

בְּבִהְמָה מוֹת יוֹמָת וְאֵת

הַבְּהֵמָה תַּהַרְגוּ:

וְגִבֹּר דִּי יִתֵּן שְׁכַבְתָּהּ בְּבַעֲרָא

אֶתְקַטְלָא יִתְקַטֵּל וְיִת בְּעִירָא תְקַטְלוּן:

וְאֵת הַבְּהֵמָה תַּהַרְגוּ. אִם אָדָם חָטָא

בַּהֶמָּה מָה חָטָא, אֲלֵא מִפְּנֵי שִׁבְאָה לְאָדָם

תִּקְלָה עַל יִדָּה, לְפִיכֵךְ אָמַר הַכְּתוּב תִּסְקַל.

קֹל וְחֹמֶר לְאָדָם שִׁיזְדַּע לְהַבְחִין בֵּין טוֹב

לְרַע וְגֹרֶם רָעָה לְחַבִּירוֹ לְעַבְדוֹ עֲבִירָה.

כִּיּוֹצֵא בַדְבָר אֶתְּהָ אֹמֵר אֲבָד תֵּאבְדוֹן אֶת

כל המקומות, הרי דברים קל וחומר מה
 אילנות שאינן רואין ואינן שומעין על
 שבאת תקלה על ידם אמרה תורה השחת
 שרוף וכלה, המטה את חבירו מדרך חיים
 לדרכי מיתה, על אחת כמה וכמה:

טו וְאֵשָׁה אֲשֶׁר תִּקְרַב אֶל כָּל
 בְּהֵמָה לְרַבְּעָה אֹתָהּ וְהִרְגָהּ
 אֵת הָאֵשָׁה וְאֵת הַבְּהֵמָה מִזֶּה
 יוֹמָתוֹ דְּמֵיהֶם בָּם:

וְאֵתָא דִּי תִקְרַב לְכָל בְּעִירָא לְמִשְׁלַט

בֶּה וְתִקְטֹל יֵת אֶתְתָּא וִית בְּעִירָא

אֶתְקַטְלָא יֵתְקַטְלוֹן קַטְלָא חֵיבִין:

י וְאִישׁ אֶשֶׁר יִקַּח אֶת אַחֲתוֹ

בֵּת אָבִיו אֹ אוֹ בֵּת אִמּוֹ וְרָאָה

אֶת עֲרוֹתָהּ וְהָיָא תִּרְאָה אֶת

עֲרוֹתוֹ חֶסֶד הוּא וְנִכְרְתוֹ

לְעֵינָי בְּנֵי עַמָּם עֲרוֹת אַחֲתוֹ

גְּלָה עֲוֹנוֹ יִשָּׂא:

וְגִבֹּר דִּי יִסֵּב יֵת אַחֲתָהּ בֵּת אֲבוּהִי אֹ

בַּת אִמָּה וַיַּחְזִי יָת עֲרִיתָהּ וְהִיא תַּחֲזִי

יָת עֲרִיתָהּ קָלָנָא הוּא וַיִּשְׁתִּיצוּן לְעֵינֵי

בְּנֵי עֲמָהוֹן עֲרִית אַחֲתָהּ גְּלִי חוּבָה

יִקְבֹּל:

חֶסֶד הוּא. לְשׁוֹן אֲרָמִי חֲרָפָה, חֶסֶדָא.

וּמִדְרָשׁוֹ אִם תֹּאמַר קִין נִשָּׂא אֲחוֹתוֹ, חֶסֶד

עָשָׂה הַמָּקוֹם לְבָנוֹת עוֹלָמוֹ מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר

עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה:

יְהִי וְאִישׁ אֶשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה

דָּוָה וְגָלָה אֶת עֲרוֹתָהּ אֶת

מִקְרָה הַעֲרָה וְהוּא גִלְתָּה אֶת

מִקּוֹר דְּמִיָּה וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם

מִקְרָב עַמָּם:

וְגִבֹּר דִּי יִשְׁכּוּב יֵת אֶתְתָּא סוֹאֲבַתָּא

וַיִּגְלֵי יֵת עֲרִיתָהּ יֵת קִלְנָה גִלֵּי וְהִיא

תִּגְלֵי יֵת סוֹאֲבַת דְּמָהָא וַיִּשְׁתִּיצוּן

תַּרְוִיּהוּן מִגּוֹ עַמָּהוּן:

הַעֲרָה. גִּלָּה, וּבֵן כָּל לְשׁוֹן עֲרוּזָה גִלּוּי הוּא,

וְהוּי"ו יוֹרֶדֶת בַּת־יָבָה לְשֵׁם דָּבָר, כְּמוֹ זַעֲזָה,

מגזרת ולא קם ולא זע, וכן אחזה מגזרת
 אח. והעראה זו נחלקו בה רבותינו, יש
 אומרים זו נשיקת שמש, ויש אומרים זו
 הכנסת עטרה:

יט וְעֵרֹת אַחֹת אִמִּי וְאַחֹת
 אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה כִּי אֶת שְׂאֵרוֹ
 הָעֵרָה עֲזֹנָם יִשְׂאוּ:

וְעֵרִית אַחַת אִמִּי וְאַחַת אָבִיךָ לֹא
 תִּגְלִי אֲרִי יֵת קָרִיבָה גְּלִי חֹבֶקֶן
 יִקְבְּלוּן:

וערות אחות אמך. שנה הכתוב

באזהרתן, לומר, שהזזהר עליהן בין על

אחות אביו ואמו מן האב, בין על

אחיותיהן מן האם, אבל ערות אשת אחי

אביו לא הוזזהר אלא על אשת אחי אביו

מן האב:

כִּי־אִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־דֹּדְתּוֹ

עֲרוֹת דָּדוֹ גָּלָה חֲטָאֵם יִשְׁאַף

עֲרִירִים יָמָתוֹ:

וְגֵבֶר דִּי יִשְׁכּוֹב יְתֵ אֶת־אִחַ אֲבוֹהֵי

עֲרִית אַח אֲבוֹהֵי גְלִי חוּבְהֶן יִקְבְּלוּן
בְּלֹא וְלֹד יִמּוּתוּן:

אשר ישכב את דדתו. המקרא הזה בא
ללמד על כרת האמור למעלה, שהוא
בעונש הליכת ערירי: ערירים. כתרגומו
בלא ולד, ודומה לו ואנכי הולך ערירי, יש
לו בנים קוברן, אין לו בנים מת בלא בנים,
לכך שנה בשני מקראות אלו, ערירים
ימותו, ערירים יהיו, ערירים ימותו אם
יהיו לו בשעת עבירה, לא יהיו לו
בשימות, לפי שקוברן בחייו, ערירים יהיו,

שאם אין לו בשעת עבירה יהיה כל ימיו

כמו שהוא עכשיו:

כא ואיש אֶשֶׁר יִקַּח אֶת אִשְׁתּוֹ

אָחִיו נָדָה הוּא עֲרוֹת אָחִיו

גָּלָה עֲרִירִים יִהְיוּ:

וּגְבֹר דִּי יִסֵּב ית אֶתֶת אֲחוּהִי מִרְחָקָא

היא עֲרִיתָא דֶּאֱחוּהִי גַלִּי בְּלֹא וְלֹד

יְהוֹן:

נדה היא. השכיבה הזאת מנודה היא

ומאוסה. ורבותינו דרשו לאסור העראה

בה כנדה שהעראה מפורשת בה את

מקורה הערה:

כב וְשִׁמְרֶתֶם אֶת כָּל חֻקֹּתַי

וְאֵת כָּל מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם

אֹתָם וְלֹא תִקְיָא אֶתְכֶם הָאָרֶץ

אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה

לְשֹׁבֶת בָּהּ:

וְתִטְרוּן יְת כָּל קִימֵי וְיֵת כָּל דִּינֵי

וְתַעֲבֹדוּן יִתְהוֹן וְלֹא תִרְוֶקֶן יִתְכוֹן

אֶרְעָא דִּי אֲנֵא מַעִיל יִתְכוֹן תִּמָּן

לְמַתָּב בַּהּ:

כג **שביעי** וְלֹא תִלְכוּ

בְּחִקֹת הַגּוֹי אֲשֶׁר אֲנִי מְשַׁלַּח

מִפְּנֵיכֶם כִּי אֶת כָּל אֱלֹה עָשׂוּ

וְאֶקֶן בָּם:

וְלֹא תִהְיוּ בְּנִימוֹסֵי עַמִּיּא דִּי אֲנֵא

מִגְלֵי מִן קַדְמֵיכוֹן אֲרִי יֵת כָּל אֱלִין

עֲבָדוּ וְרַחֵק מִימָרִי יִתְהוֹן:

וְאַקֵּץ. לְשׁוֹן מִיאוֹס, קִצְתִּי בַחֲיִי, כְּאָדָם

שֶׁהוּא קֵץ בַּמִּזְוָנוּ:

כֹּד וְאַמַּר לָכֶם אַתֶּם תִּירְשׁוּ

אֶת אֲדֹמָתְכֶם וְאַנִּי אֶתְנַנֶּה לָכֶם

לִירֵשֶׁת אֶתְּהָ אֶרֶץ זִבְתַּחֲלָב

וְדַבַּשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם

אֲשֶׁר הִבְדִּילְתִּי אֶתְכֶם מִן

הָעַמִּים:

וְאָמַרְתָּ לְכוּן אֶתוֹן תִּירְתוֹן יְתֵ אֶרְעָהוֹן

וְאֵנָּה אֶתְנַנָּה לְכוּן לְמִירַת יְתָה אֶרְעָא

עֲבָדָא חֲלָב וְדָבֵשׁ אֵנָּה יֵי אֱלֹהֵכוֹן דִּי

אֶפְרַשִׁית יִתְכוֹן מִן עַמֵּי־א:

מפטיר בַּהּ וְהִבְדִּילְתֶּם

בֵּין הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה לַטְּמֵאָה

וּבֵין הָעוֹף הַטֶּמֶא לַטָּהוֹר וְלֹא

תִּשְׁקָצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם

בַּבְּהֵמָה וּבְעוֹף וּבְכָל אֲשֶׁר

תִּרְמֹשׁ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הִבְדֵּלְתִּי

לָכֶם לְטֵמֵא׃

וּתְפַרְשׁוּן בֵּין בְּעִירָא דְכִיָּא לְמַסָּבָא

וּבֵין עוֹפֵא מְסָבָא לְדְכִי וְלֹא תִשְׁקָצוּן

יֵת נַפְשֹׁתֵיכוֹן בְּבְעִירָא וּבְעוֹפֵא וּבְכָל

דִּי תִרְחֹשׁ אֶרְעָא דִּי אֲפִרְשִׁית לְכוֹן

לְסֵאבָא:

וְהַבְדִּילתֶם בֵּין הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה
 לַטְּמֵאָה. אֵין צָרִיךְ לִזְמַר בֵּין פָּרָה לַחֲמוֹר,
 שֶׁהָרִי מֻבְדָּלִין וְנִכְרִין הֵם, אֲלֵא בֵּין טְהוֹרָה
 לְךָ לַטְּמֵאָה לָךְ, בֵּין שְׁנִשְׁחַט רֹבּוֹ שֶׁל
 סִימֵן, לְנִשְׁחַט חֲצִיו, וְכַמָּה בֵּין רֹבּוֹ לַחֲצִיו
 מִלֹּא שְׁעֵרָה: אֲשֶׁר הַבְּדִילְתִּי לָכֶם לַטְּמֵא.
 לְאַסּוּר:

כּוֹ וְהִיִּיתֶם לִי קְדָשִׁים כִּי קְדוֹשׁ
 אֲנִי יְהוָה וְאַבְדִּל אֶתְכֶם מִן

הַעַמִּים לְהִיּוֹת לִי:

וְתִהְיוּן קִדְמֵי קִדְיָשִׁין אֲרִי קִדְיֵשׁ אֲנִי

יְיָ וְאַפְרָשִׁית יִתְכוֹן מִן עַמֵּמִיָּא לְמַהְוֵי

פְּלִחִין קִדְמֵי:

וְאֵבְדֹּל אֶתְכֶם מִן הַעַמִּים לְהִיּוֹת לִי. אִם

אַתֶּם מוֹבְדִלִים מֵהֶם הֲרִי אֶתְכֶם שְׁלִי, וְאִם

לֹא, אֶתְכֶם שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר וְחַבִּירִיו, רַבִּי

אַלְעִזֵּר בֶּן עִזְרִיָּה אֹמֵר מִנִּין שְׁלֹא יֹאמַר

אָדָם, נִפְשִׁי קָצָה בַּבֶּשֶׂר חֲזִיר, אִי אִפְשִׁי

לְלַבּוֹשׁ כְּלָאִים, אֲבָל יֹאמַר אִפְשִׁי, וְמֵה

אעשה ואבי שבשמים גזר עלי, תלמוד
 לומר ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי,
 שתהא הבדלתכם מהם לשמי, פורש מן
 העבירה ומקבל עליו עול מלכות שמים:

כֹּז וְאִישׁ אֹיֵשׁ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה

בָּהֶם אֹב אוֹ יִדְעֵנִי מוֹת

יִמָּתוּ בְּאֶבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם

דְּמִיָּהֶם בָּם: (פכפ)

וְגִבֹּר אוֹ אֶתְתָּא אֲרִי יְהִי בְּהוֹן בְּדִין אוֹ

דְּכוּרוֹ אֶתְקַטְלָא יִתְקַטְלוֹן בְּאִבְנָא

יִרְגְּמוּן יִתְהוֹן קִטָּל חִיבִין:

כי יהיה בהם אוב וגו'. כאן נאמר בהם
מיתה, ולמעלה כרת, עדים והתראה
בסקילה, מזיד בלא התראה בהכרת,
ושגגתם חטאת, וכן בכל חייבי מיתות
שנאמר בהם כרת: חסלת פרשת קדושים: